

Amnestygruppen om Børn

Informationsbrev 2011

Paneldebat: Skal Danmark have en børneombudsmand?

Af Bjarke Windahl Pedersen, kommunikationsmedarbejder, Amnesty International

Traditionen tro markerede Amnestygruppen om Børn i november FN's Børnerettighedsdag.

I år blev Konventionen om Barnets Rettigheder fejret med en paneldebat i Vartov i København.

Overskriften for årets tema var:

Skal vi have en Børneombudsmand i Danmark?,

og det spørgsmål trak torsdag den 24. november ca. 25 spørge- og diskussionslystne deltagere til Vartovs store sal.

Temaet om en dansk børneombudsmand er ikke nyt. En række danske organisationer på børneområdet har i årevis opfordret den danske regering til at oprette et børneombud, som kan sikre klageadgang for udsatte børn i Danmark. FN's Børnekomité er flere gange kommet med den samme opfordring til Danmark, og senest har også FN's Menneskerettighedsråd den 2. maj i år ved evalueringen af Danmark - den såkaldte Universal Periodic Review - igen opfordret den danske regering til at etablere en børneombudsmandsinstitution.

Samtidig viser undersøgelser, at den manglende politiske vilje til at oprette et børneombud ikke harmonerer med den danske befolknings ønsker på området. I juli 2011 viste en Voxmeter rundspørge blandt mere end 1000 danskere, at hele 85 procent går ind for dette. Sammenligner vi os med vores nordiske naboer, har Sverige siden 1993 haft en Barnombudsmand, og Norge oprettede helt tilbage i 1981 verdens første Barneombud.

Derfor var det også særdeles spændende at høre mere om de norske erfaringer fra aftenens panel, som bestod af Marianne Hagen, sektionsleder for Redd Barna i Norge, og Claus Juul, juridisk konsulent i Amnestys danske afdeling. Til at holde debatten på sporet og sørge for, at aftenens gæster fik svar på deres mange spørgsmål, var Amnestys danske policychef, Trine Christensen, med som ordstyrer. Formanden for Folketingets Socialudvalg, SF'eren Özlem Sara Cekic, og formand for Børnerådet, Lisbeth Zornig Andersen, måtte desværre melde afbud i sidste øjeblik.

Nyt regeringsgrundlag giver håb

Jan Christensen, koordinator for Amnestys børnegruppe, startede med at fortælle, at spørgsmålet om en børneombudsmand - efter lang tids frugtesløse henvendelser til politikerne - for nylig er blevet helt aktuelt igen. Den nye regering har nemlig tilkendegivet, at børns rettigheder skal højere op på dagsordenen.

”Det er tyve år siden, vi tilsluttede os FN's Børnekonvention, men selvom Danmark ved hver eneste af de fire evalueringer, der har været siden, er blevet opfordret af FN til at oprette et børneombud, er det endnu ikke sket. Men nu ser det ud til, at der er et håb i det nye regeringsgrundlag”, forklarede Jan Christensen.

I regeringsgrundlaget fra oktober 2011 fremgår det, at den nye regering vil prioritere børns rettigheder højere og sætte ekstra fokus på netop de udsatte børn. Det skal blandt andet ske ved, at regeringen følger op på anbefalinger fra FN's Børnekomité om børns rettigheder og vilkår, og ved at ”give Ombudsmanden mulighed for at ansætte yderligere medarbejdere til at varetage opgaver vedrørende børns rettigheder samt styrke kendskabet til børns rettigheder gennem relevante organisationer”, som hedder det i regeringsgrundlaget. Hvorvidt det betyder, at Danmark kan være på vej mod at få en egentlig børneombudsmand, eller hvor stor en del af Folketingets Ombudsmands ressourcer, der bliver øremærket børnerettigheder, var et af de store spørgsmål ved aftenens debat.

Børns selvstændige ret er ikke sikret i Danmark

Jurist ved Amnesty's danske afdeling, Claus Juul, indledte med at forklare, hvor en menneskerettighedsorganisation som Amnesty står i spørgsmålet om børns rettigheder.

”I Amnesty er vi ikke børnesagkyndige. Men vi ser børn som rettighedssubjekter. Børnekonventionen følger samme princip: Børn har samme rettigheder, som alle andre har - med det vigtige forbehold, at de ikke altid forstår alting. Derfor skal de have hjælp alt efter deres alder, intellektuelle formåen, modenhed og så videre. Det er selve ånden i Børnekonventionen.” Men her fungerer Danmarks lovgivning i visse tilfælde modsat, forklarede Claus Juul: ”Vi er i den paradoksale situation, at de, som har størst behov for beskyttelse, kun måske får adgang til den beskyttelse”.

For at give et konkret eksempel på problemet nævnte Claus Juul asylbørnene i Danmark. De kan i princippet sidde i meget lang tid i et asylcenter, men selvom Børnekonventionen sikrer dem retten til skoleadgang, er det langt fra sikkert, at de får det i Danmark. I praksis bygger børnenes ret til skole nemlig på den enkelte kommunes gode vilje, og dermed er der en risiko for, at det ender med at blive økonomien i kommunen, som beslutter om asylbørnenes selvstændige ret til skole bliver opfyldt.

”Vi hævder, at vi lever op til Konventionens bestemmelser om alle børns ret til skolegang, selvom den undervisning, der tilbydes i asylejrene, ikke kan sammenlignes med rigtig skole. Der siger Konventionen klart, at børn er selvstændige retssubjekter, uanset om det er deres forældre, som i det enkelte tilfælde har besluttet sig for ikke at rejse hjem. I et sådant tilfælde er børnenes selvstændige ret ikke sikret i dansk lovgivning”, siger Claus Juul.

Det fik flere fra publikum til at rejse spørgsmålet om, hvorfor det er muligt at bryde Børnekonventionen, som Danmark har tiltrådt.

”Det er ikke bindende lov, men vejledende. Vi ville gerne have Konventionen indskrevet direkte i dansk lov, for i realiteten har vi en ekstrem selektiv tilgang til, hvornår vi overholder konventionerne. Det gør det også sværere at kritisere dårlige forhold for børn i andre lande”, forklarede Claus Juul.

Nye ressourcer skal øremærkes børnene

Problemet med, at vi i Danmark principielt ikke har tænkt på børn som selvstændige retssubjekter, førte Claus Juul til pointen om, hvad en børneombudsmand skal sikre.

”Børn står i en situation, hvor de ikke kan håndtere deres egne rettigheder, og der burde de have en partsrepræsentant, ligesom det er retten for enhver voksen. Børn skal bede om den ret, og selv hvis barnet ikke magter at gøre opmærksom på sine egne rettigheder, så skal en professionel bisidder gøre opmærksom på barnets rettigheder”, siger Claus Juul.

Tidligere regeringer har affejet spørgsmålet om en børneombudsmand med henvisning til, at børn kan benytte de eksisterende klagemuligheder. Men det argument giver, ifølge jurist Claus Juul, ingen mening i praksis.

”Folketingets Ombudsmand modtager højst et par håndfulde klager fra børn om året. Der er stort set ingen børn, som bruger den klageinstans. Hvis man er i tvivl om hvorfor, kan man bare besøge hjemmesiden – den er svær at forstå for voksne og stort set umulig for børn. Og Ombudsmanden selv siger åbent, at han ikke har kundskaberne til at håndtere børns sager”, påpegede Claus Juul.

Derfor er det også helt afgørende, at de øgede bevillinger til Ombudsmanden, som den nye regering har lagt op til, bliver øremærket børn.

”Ressourcerne må ikke forsvinde i den daglige drift. Vi ved ikke endnu, hvor meget, der sikres til ansættelsen af børnespecifikke sagkyndige, men vi har brug for en enhed, som sikrer børn - uafhængigt af den øvrige drift”, siger Claus Juul og tilføjer: ”Oplægget fra den nye regering kan blive rigtig godt. Men risikoen for at det bliver rigtig skuffende, er der også.”

Norske erfaringer inspirerer

Da Marianne Hagen fra Redd Barna i Norge fik ordet, startede hun med at fortælle, at hun blev overrasket over invitationen fra Amnestygruppen om Børn i Danmark:

”Jeg vidste faktisk ikke, at Danmark ikke allerede havde en børneombudsmand”, fortalte Marianne Hagen.

Selvom Norge fik verdens første børneombudsmand, å mente Marianne Hagen ikke, at Norge nødvendigvis havde verdens bedste. Hendes råd til de danske organisationer, som arbejder for sagen, var, at det er utrolig vigtigt at komme godt fra start.

”En børneombudsmand skal etableres korrekt fra start. Vores erfaring fra Norge siger, at det skal være den rigtige person, som skal kunne tegne den helt rigtige linje, når det kommer til at lave anbefalinger, være talerør for børn, udføre lobbyarbejde og sætte dagsordenen i medierne. Man må ikke undervurdere synligheden og værdien af hele signalet i at have en specifik person på plads som børneombudsmand”

Derudover påpegede Marianne Hagen vigtigheden af, at børneombudsmands-institutionen bliver sikret i loven.

”Helt grundlæggende må man have en selvstændig lov om børn. Institutionen skal sikres i loven og må ikke afhænge af skiftende politiske flertal. På det punkt er vi helt på plads i Norge”, fortalte Marianne Hagen og forklarede vigtigheden af at sikre uafhængighed.

”Den norske børneombudsmand udnævnes af regeringen og sidder i dag i seks år ad gangen uden mulighed for genvalg. Tidligere sad man i fire år men med mulighed for genvalg. Uafhængigheden skal sikres, ved at ombudsmanden aldrig kan ende med at spekulere i sin egen genudnævnelse.”

Arbejdet stopper ikke med en børneombudsmand

Norge er i dag helt på linje med FN's Børnekomité's anbefalinger ved at have et specifikt organ, som har det helt særlige ansvar for at sørge for, at den norske rets- og forvaltningspraksis lever op til forpligtelserne efter FN's Konvention om Barnets Rettigheder. Samtidig afleverer børneombudsmanden i Norge sin egen selvstændige rapport til FN's Børnekomité.

Mange fra publikum ville gerne vide, hvor stærk en institution det norske Barneombud er i praksis. Her lagde Marianne Hagen ikke skjul på, at hun heller ikke mener, at Norge er helt i mål endnu.

”Det norske Barneombud kan ikke juridisk afgøre sager. Det kan ikke omstøde sager afgjort i forvaltningen, og det kan ikke udtale sig om lovligheden af sager, når de er anlagt eller afgjort ved domstolene”, forklarede Marianne Hagen.

”Men det kan kritisere faktiske og retslige tilstande og gå i dybden med enkeltsager af stor principiel betydning eller sager, som falder imellem to stole. Og det kan bruge medier og andre påvirkningskanaler til at gå efter ændringer”, fortalte Marianne Hagen.

Overordnet set arbejder det norske Barneombud altså med system- og lovmæssige aspekter frem for enkeltsager. For at kunne løfte den opgave kræves et godt samarbejde med civilsamfundet.

”Selv om man får en børneombudsmand, så spiller civilsamfundet og NGO'erne på børneområdet en helt afgørende rolle. Det er utrolig vigtigt at få et godt samarbejde op at stå fra start og undgå risikoen for politisering”, fortalte Marianne Hagen.

Samarbejdet bliver ikke mindre vigtigt af, at det norske Barneombuds ressourcer i praksis ikke er nok til at opfylde institutionens mandat, vurderede Marianne Hagen. Kontoret har omkring 15 ansatte og har derfor brug for et stærkt samarbejde med civilsamfundet, så den store viden, eksperter og NGO'er sidder inde med, bliver kanaliseret ind i en central instans.

”Nogle af delene i det norske Barneombud er rigtig stærke, og andre er mindre gode. Vi kunne godt ønske os en stærkere konstruktion, end den vi har, men det er vigtigt for mig at understrege, at der er tale om en proces. Selv i Norge ser vi, at ressourcerne ikke altid er nok, og vi kan ikke på nogen

måde læne os tilbage, blot fordi vi har en børneombudsmand. Det, institutionen har gjort, er at give mere åbenhed om sagen i samfundet, og på den måde er det blevet nemmere at sætte tryk på, når det er nødvendigt”, afsluttede Marianne Hagen.

Et ombud for børn i Danmark

Af Søren Gade Hansen, Cand.jur., specialkonsulent, Børnerådets sekretariat

Tilbage i 2008 tog Børnerådet initiativ til en række møder med en bred vifte af organisationer på børne- og ungeområdet. Møderne havde til formål at samle hele feltet om et fælles forslag til, hvordan et ombud for børn og unge i Danmark kunne etableres.

Det viste sig hurtigt, at der var endog meget stor opbakning til Børnerådets initiativ, og i april 2009 kunne rådet sammen med 16 organisationer rette henvendelse til socialministeren med en opfordring om at styrke børns rettigheder ved at etablere et børneombud på linje med de øvrige nordiske lande.

Forslaget mødte imidlertid ikke forståelse i den daværende regering. På trods af en enstemmig anbefaling fra Børnerådet, Børns Vilkår, Red Barnet, UNICEF Danmark, Børnesagens Fællesråd, Mødrehjælpen, Dansk Ungdoms Fællesråd, Amnesty International, Danske Handicaporganisationer, Dansk Socialrådgiverforening, Socialpædagogernes Landforbund, HK-kommunal, 3F, BUPL, Danmarks Lærerforening samt Danske Skoleelever og Ungdommens Røde Kors, mente man ikke, at der var behov for et ombud for børn.

Men nu ser det ud til, at der sker noget. I den netop vedtagne finanslov er der afsat midler til at styrke Folketingets Ombudsmands behandling af sager for børn og unge. Det kan betyde en væsentlig forbedring af klageadgangen for de 1.2 millioner danskere, der er under 18 år. I dag er det uendeligt få børn og unge, der får behandlet sager hos ombudsmanden, men med den nye bevilling er der lagt op til langt større synlighed blandt børnene og de unge. Forhåbentlig fører det til, at flere af dem nu finder vej til den tidligere så fjerne og aldeles ukendte ombudsmand.

Det fører imidlertid ikke til, at børns klageret øges. På en lang række områder i detaillovgivningen er børns klageret enten svagt beskrevet eller helt fraværende. I disse tilfælde er der naturligvis ikke mulighed for at føre en klage videre til ombudsmanden. I regeringsgrundlaget er der imidlertid nævnt, at man vil gennemgå den eksisterende lovgivning for at sikre, at den lever op til FN's Børnekonvention. I Børnerådet synes vi, at det er et absolut glimrede forslag. Det kræver blot, at der efterfølgende er politisk vilje til at ændre lovgivningen dér, hvor der viser sig behov for det.

Der er også lagt op til en styrkelse af Børnerådets talsmandsfunktion – dvs. at rådet i endnu højere grad skal have mulighed for at tale børn og unges sag i den offentlige debat og i rådets dialog med beslutningstagere på Christiansborg og andre steder. I rådets forslag fra 2009 indgår bl.a., at rådet bør have fri adgang til at besøge institutioner, hvor børn opholder sig – fx døgninstitutioner mv. - for herigennem at få et bedre indblik i, hvordan børn og unges situation er. Rådet har også brug for bedre indsigt i enkeltsager. Ikke for at kunne træffe afgørelser, eller forholde sig til dem med nogen som helst form for retsvirkning, men udelukkende for at få et styrket kendskab til myndighedernes konkrete håndtering af børn og unges sager. I dag har Børnerådet ikke denne mulighed – vi må faktisk slet ikke beskæftige os med enkeltsager. Derfor vil der være tale om væsentlige forbedringer af rådets forudsætninger for at fungere som fortalere for børn og unge, hvis vi får såkaldt besøgs- og indsigtsret.

Desværre afhænger forbedringerne – både hos Folketingets Ombudsmand og hos Børnerådet – af, om der tilføres tilstrækkelige midler til, at de gode intentioner kan realiseres. Det vil være ærgerligt, hvis de spændende udmeldinger om en styrket retssikkerhed for børn og unge ikke hviler på et tilstrækkeligt solidt økonomisk fundament.

Convention on the Rights of the Child

Ny tillægsprotokol til Børnekonventionen

FN's Generalforsamling vedtog den 2. november den tredje tillægsprotokol til Børnekonventionen. En arbejdsgruppe nedsat af FN's Menneskerettighedsråd havde udarbejdet teksten, som fastlægger regler for børns direkte klageadgang til FN's Børnekomité, når myndighederne i deres eget land ikke opfylder forpligtelserne i Børnekonventionen. Komitéen kan på denne baggrund rette henvendelse til den pågældende regering for at få supplerende oplysninger i sagen og kan derefter komme med anbefalinger til løsning af problemet. Et medlemsland kan ligeledes indsende klager over et andet medlemsland, som ikke overholder bestemmelserne i Børnekonventionen. Tilslutning til tillægsprotokollen er frivillig. Den vil blive fremlagt til underskrift i 2012 og træder i kraft for de tilsluttede lande, når de første 10 lande har ratificeret protokollen. Protokollen består af 24 artikler, og den fulde tekst – på engelsk - kan ses her: <http://www.crin.org/Law/instrument.asp?InstID=1532>

Der er i forvejen to valgfrie tillægsprotokoller til Børnekonventionen:

- Valgfri protokol om salg af børn, børneprostitution og børnepornografi, tiltrådt af 151 lande.
- Valgfri protokol om børn i væbnede konflikter, tiltrådt af 143 land.

Selve Børnekonventionen er ratificeret af 193 lande.

Henstillinger til Danmark fra FN's Børnekomité

I august 2008 blev den 4. danske periodiske rapport afleveret til FN's Børnekomité. Rapporten beskriver, hvad regeringen i den mellemliggende periode har taget af initiativer for at forbedre børns forhold i henhold til bestemmelserne i Børnekonventionen. Komitéen har dernæst vurderet oplysningerne i rapporten og stillet supplerende spørgsmål, bl.a. efter konsultation med NGO'er og andre relevante aktører på børneområdet. I januar 2011 fandt så den endelige "eksamination" sted, hvor en række repræsentanter for regeringen blev udspurgt af medlemmer af Komitéen.

Som afslutning på hele denne proces udsendte Komitéen sine "Konkluderende bemærkninger" (Concluding Observations). Disse indledes altid høfligt med ros til regeringen for de fremskridt, der har fundet sted. Her nævnes Barnets Reform, Forældresvarsloven og Anbringelsesreformen samt ratificering af en konvention og to protokoller.

Dernæst udtrykker Komitéen sine bekymringer over forringelser samt kommer med anbefalinger og henstillinger om forbedringer – og det er relativt mange. Her er et udpluk:

- Tidligere anbefalinger, som ikke er gennemført eller kun gennemført i utilstrækkeligt omfang.
- Manglende inkorporering af Børnekonventionen i dansk lovgivning.
- Sikring af, at love og administrative bestemmelser fuldt ud overholder Konventionens principper og bestemmelser, også i Grønland og på Færøerne.
- Etablering af et tværsektorielt koordinationsystem på højt niveau.
- Udarbejdelse af en samlet, national handlingsplan, som skal omfatte Grønland og Færøerne.
- Oprettelse af en specialiseret funktion i landets ombudsmandssystem til at overvåge implementeringen af børns rettigheder og med bemyndigelse til at håndtere individuelle klager.
- Udbredelse af kendskabet til Konventionen.
- Bekæmpelse af alle former for diskrimination, som bl.a. kan påvirke børn af etniske minoriteter.
- Genovervejelse af den planlagte nedsættelse af støtten til forældre med handicappede børn.
- Styrkelse af indsatsen for hjælp og støtte til handicappede børn.
- Garanti for alle børns ret til en rimelig levestandard, også børn af nyankomne familier.
- Dyb bekymring over omfanget af varetægts- og isolationsfængslinger, nedsættelsen af den kriminelle lavalder til 14 år samt fængslinger sammen med voksne fanger.

En komplet dansk oversættelse af Concluding Observations vil blive lagt ud på Socialministeriets hjemmeside.

At være aktivt medlem af Amnestygruppen om Børn (AoB)

Af Elsebet Rasmussen, medlem af AoB

Nytter det?

Hjælper det?

Opnår I resultater?

Det er spørgsmål, vi tit får stillet, når vi fortæller, at vi er aktive i Amnesty International.

Ja, det nytter! Ellers ville vi ikke vedblive med at tro på vores aktioner og optimistisk fortsætte med arbejdet. Aktuelt arbejder vi på at få en Børneombudsmand i Danmark.

Og ja, vores anstrengelser hjælper. AoB har været medvirkende til – i samarbejde med andre tilsvarende Amnesty grupper i store dele af verden – at påvirke myndighederne til at overholde FN's Børnekonvention, som 193 lande har underskrevet og ratificeret.

Og ja, man KAN opnå resultater. Selv om vores våben kun er papir og pen, er det et stærkt våben, når vi er mange, der henvender os på samme tid til en præsident, justitsminister eller fængselsdirektør vedrørende en konkret overtrædelse. Vi har f.eks. appelleret til Pennsylvanias anklagemyndighed angående 13-årige Jordan Brown, der blev fængslet i 2009, fordi han skød sin fars kæreste. Han blev anklaget ved en domstol for voksne, hvor han kunne blive idømt livsvarigt fængsel uden mulighed for prøveløsladelse. Amnestys mange henvendelser har nu ført til, at hans sag vil blive behandlet ved en ungdomsdomstol.

Vores gruppe har nu bestået i mere end 30 år. Vi mødes ca. en gang om måneden og har en ret fastlagt dagsorden af vekslende længde. Møderne tager ca. 3 timer og foregår i Amnestys lokaler på Gammeltorv i København. 1-2 gange om året har vi en underskriftindsamling på gadeplan vedrørende en aktuell sag (diskrimination af romabørn i skoler, behandling af danske asylbørn, fængsling af børn med voksne, børnesoldaters situation o.m.a.). I forbindelse med Børnekonventionens fødselsdag den 20. november holder vi hvert år et arrangement om et relevant tema med oplægsholdere og efterfølgende debat med gæster fra salen.

To gange har vi afholdt et stort, internationalt seminar med børnegruppemedlemmer fra alle dele af verden. Vi har haft oplægsholdere, som har redegjort for børns situation i Danmark, og de mange udenlandske gæster har fortalt om deres forhold og hvilke problemer, de slås med. Det har været en stor udfordring for vores gruppe, men også meget dejligt at mødes med så mange engagerede mennesker.

I øjeblikket består vores gruppe af 6 personer, men vi vil gerne være flere aktive medlemmer, fordi der stadig væk er mange overtrædelser af børns menneskerettigheder. Opgaverne er mange - f.eks. har vi gennem årene arbejdet for at hjælpe børnesoldater og gadebørn, aktioneret mod trafficking af børn, fængsling, tortur og meget andet.

Det er et langt, sejt træk at komme alle disse børn til hjælp. Derfor er vi i Amnestygruppen om Børn meget interesserede i at få flere aktive i gruppen.

Du kan henvende dig til os på e-mail: boern@amnesty.dk

På vores hjemmeside: www.amnesty-international.dk/boern kan du læse mere om vores aktiviteter.

Børn er ikke gamle nok til at stemme,
gifte sig eller erklære krig...

...men de er gamle nok til at blive soldater
i de voksnes krig, fængslet af politiske eller religiøse grunde, ofre for prostitution og
anden udnyttelse, tortureret, dødsdømt og henrettet...